

1. Drie maanden onder de Sneeuw. — 3. Sint Gregoriusdag op School. — 6. Een moedig Meisje. — 7. Karel Cogge. De Overstroming aan den IJzer. — 8. Het Wonderlijk Gezelschap. — 11. Het Kermismeisje. — 12. Willem Tell. — 13. Beter een lap dan een scheur. — 17. De Zinneloozen van Gheel. — 20. De Klok van Stuivekenskerke. — 24. Grapjes en Vroolijke Verhalen. — 34. Nog Grapjes. — 35. Het Kindje van de Zee. — 37. De Bezembinders van Kleit. — 38. De Vlucht in de Koffer. — 41. De Gierigaard. — 43. De Veerman van 't Zwin. — 48. Eestijk duurt 't langst. — 61. Strenge Winters. — 62. De Wees in Londen. — 63. Sinterklaas op de Heide. — 66. De Kinderen van den Smokkelaar. — 67. De Paaschklokken. — 69. Leeuwte van Damme. — 70. Van Alles Wat. — 71. Nieuwsgierig Aagje. — 79. De Verrassing van Oudenaarde. — 83. Op de Hooge Venen. — 85. De Overwintering van Nova Zembla. — 89. Hoogmoed komt voor den val. — 89. Het Spook. — 95. De twee Weesjes. — 96. De oude Redder. — 97. De Vlucht. — 101. Toch beter Thuis. — 105. Ongeluk en Geluk. — 108. Bieke. — 109. De oude Mantel. — 110. Robinson Crusoe. — 113. De Rooversjongen. — 114. Nooit Vergeten. — 118. De Spion van den Molen. — 119. De Kinderen van den Dokter. — 120. De Ruwe Kerel. — Tweemaal gevonden. — 126. De Kerels van Lampernisse. — 136. Thijl Uilenspiegel. — 137. Oom Tom. — 141. De Kerstavond van Bertje. — 143. De Reis in de Wildernis. — 168. Een jonge Held. — 169. Jacob van Artevelde. — 170. De Overwinning van Karel. — 171. Genoveva van Brabant. — 172. De Avontuurlijke Reis. — 173. De Strijd met den Wolf. — 174. Een vreeselijke Avond. — 175. De gevluchte Slaaf. — 176. In de Vliegmaschine. — 177. Een moedige Vrouw. — 178. Ontsnapt. — 179. Valsch beschuldigd. — 180. De Zoon van den Torenwachter. — 181. Terug bij vrouw en kinderen. — 182. De Reis van Columbus. — 183. De Schilder van Karel den Stouten. — 184. Het Spook van de Schelde. — 185. Het Avontuur in het gebergte. — 186. Jack de Cowboy. — 187. Hoe Jack prairieboer werd. — 188. De sterkste Voetbalclub. — 189. De Held van Tremeloo. — 190. De straf van 't Elzelarehof. — 191. De Cowboy van Fort Bell. — 192. Jeanne d'Arc. — 193. De Wandelende Deur. — 194. De Avonturen van Geeraart. — 195. Geeraart in Rusland. — 196. Dikke Dries. — 197. De Roode Knuppels. — 198. Rosa van Dennenburg. — 199. De Wolf van Ghistel. — 200. De betooverde Molen. — 201. Zonderling gered. — 202. De Spaansche Furie. — 203. De Boeteling van Veurne. — 204. Een angstige Nacht. — 205. De Prins van Kakao. — 206. De dappere Elzie. — 207. De Avonturen van David. — 208. In en uit de Gevangenis. — 209. De Spion voor zijn Land. — 210. In het verwoeste Vlaanderen.

Vraag elke week het nieuwe boekje aan uw dagbladverkoopster, want de reeks van deze veel gevraagde boekjes gaat gedurig voort.

————— PRIJS 60 CENTIEM. —————

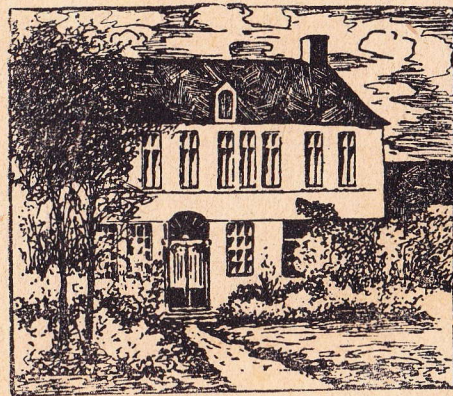
Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baesrode.

A. HANS.

Nr. 82

Derde uitgave.

Vaderlandsche Verhalen

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich

Derde uitgave.

Nr. 82

Een hartstochtelijke Dobbelaar

Wel bijna twee duizend jaar geleden zat op een open plek van het woud, dat eertijds een gedeelte van Vlaanderen bedekte, een talrijk gezelschap vroolijk bijeen. 't Was een warme zomernoen. Buiten 't bosch moest het zeer heet zijn, maar hier onder de statige boomen met hun dicht gebladerte, genoot ieder van de koele schaduw.

De vergadering bestond slechts uit mannen: kloekkerels, frisch gebouwd met lang blond haar, een knevel en een baard. De meesten hadden hun korten, vierkanten mantel afgelegd en droegen dus een linnen kleed en een wijde broek en onder de voeten zolen van leer. Een gordel omsloot hun middel.

Eenige half naakte mannen schenen geen tijd te hebben om te rusten, want gedurig droegen ze rund- en varkensvleesch visch brood en gerstenbier aan. Hun hoofd was schier kaal. Ze hadden niet de minste versiering en liepen blootsvoets of op zolen van boom-schors. Ze waren knechten of slaven. Spijs en drank haalden ze uit eene hut, gebouwd van palen en gedekt met stroo, en van zulk eene vorm, dat ze wel op een

grooten bijenkorf gelek.

De bijeengekomenen lagen gemakkelijk op 't zachte mos, hun hoofd met den arm steunende. Dezen morgen hadden ze de belangen van hun streek besproken. Nu lieten ze zich, onder genoeglijk gekout, het voedsel en het bier goed smaken.

Een vertelde van zijn reizen op de zee. Het was schipper Alwart, die ook kudden bezat.

— Ge weet, aldus sprak hij, dat ik dicht bij de kust woon. Eens, toen ik uitgevaren was, ontmoette ik een vreemden schipper, die uit een zeer ver land kwam. «Zijt ge al tot de witte rotsen geweest welke ge bij helder weer in de verte ziet?» vroeg hij mij. Op mijn ontkennend antwoord gaf hij mij den raad er heen te zeilen. «Ge zult er allerlei kostbare zaken vinden», voorspelde de vreemdeling. Ik was zeer nieuwsgierig geworden naar dat gewest achter de witte rotsen. Met eenige makkers stak ik de zee over. We kwamen in een schoon land. We ruilden aan de menschen die daar woonden, linnen kleederen voor tin en lood, metalen die ons zeer te pas komen. Ik ben er nu reeds drie-maal geweest. Verscheidenen bleven er wonen.

— En welk volk hebt ge daar aangetroffen. Alwart vroeg een der gasten aan den verteller.

— Sterke menschen die zich bedekken met beestevellen en hun lichamen kleuren met het sap van planten.

Zoo sprekende verliep de tijd. De spijsen waren al verdwenen, maar de bierkruik ging nog lustig rond.

En menigeen scheen onder den invloed van het gersten nat te geraken. Dit bleek uit de opgewonden gesprekken, welke vergezeld gingen van geweldige gebaren. Dezen morgend was een zergewichtig punt ter sprake gekomen. Men had nieuws vernomen over een groot leger, dat met vijandelijke bedoelingen naderde. Niet dat het gevaar nu juist zoo dringend was, maar men kon nooit vroeg genoeg goede voorzorgen nemen. Alhoewel men toen besloten had een nieuwe vergadering te be- leggen in het heilig bosch en dit plan dus aangenomen was, begonnen sommige half dronken lieden weer over dat onderwerp te babbelen. De een stelde voor eene vermaarde waarzegster te raadplegen; een ander meende dat men beter een verbond met de naburige volkeren zou sluiten; een derde reeds voorspelde een schitterende overwinning, zonder de sterkte van het vijandelijk volk in het minst te kennen.

Waram, aan wien de hut toe behoorde en die hier gastheer was, vreesde, dat er twist zou ontstaan. Om 't gesprek te doen staken, liet hij plotseling de teerlingen in een houten beker rammelen. Ieder sprong driftig op.

— Dobbelen! klonk het hartstochtelijk.

— Welja, zei Waram wat dezen morgen behandeld werd, blijft zooals, bepaald is. Laten we nu alleen aan de vreugde denken!

De vrienden waren aan het spel verslaafd. Met gloeiende oogen staarden ze naar de vallende en wentelende teerlingen.

Alwart, de schipper, verloor veel aan Waram, den gastheer, zoodat dezen laatste ten slotte zei:

— Willen we maar eindigen?

— Neen, tierde zijn makker, voort spelen! Mijn tingen, dien keten, dit mes, 't is alles 't uwe. Ik zet mijn schild, mijne spies en mijn bijl tegen de ringen, den keten en het mes.

't Volgende oogenblik was de zeeman ook zijn wapens kwijt.

— Ik wil een grooter inzet doen! kreet hij op woesten toon. Kent gij Lere?

— Neen! antwoordde Waram.

— Welnu Lere is mijn slaaf. Een kerel als een boom! En zekeren nacht werd hij door den storm op onze kust geworpen. Wat zegt ge van Lere tegen mijn verlies?

— Overweeg wel wat ge doet.

— Spelen, eisch ik!

— Komaan dan!

Weer rammelden de teerlingen... en Lere, de schipbreukeling, die op dit oogenblik, verre van hier, de zaken van zijn meester behartigde, was van heer veranderd.

— Mijn schip van eikenhout, met zeilen en dierenhuiden en met ijzeren kettingen en ankers tegen alles, wat ik verloren heb! schreeuwde Alwart, rood van opgewondenheid.

— Aangenomen! antwoordde Waram, die nu ook geheel onder den invloed van 't spel verkeerde.

't Volgend oogenblik bezat Alwart geen vaarttuig meer.

— Mijn kudde tegen mijn schip! riep de laatste.

— Ge zult u in 't ongeluk storten, fluisterde een der gasten den verblinden zeeman in 't oor.

— Zwijg! snauwde Alwart. Mijne kudde tegen mijn schip.

— Goed, sprak Waram, en hij won de kudde.

— Mijn vrouw en kinderen! tierde de verliezer wanhopig. Zij tegen alles, wat thans 't uwe is.

Sommige murmureerden.

— Ge moet! riep Alwart heftig. Ge moet, ge moet... ik verwerp geschenken....

En hij verloor vrouw en kinderen die de slaven werden van Waram.

— Al 't mijne is 't uwe! kreet de schipper en wild sprong hij op. Ik zal u mijne goederen overlaten. Vaarwel!

De rampzalige verdween tusschen 't geboomte.

Verder in het bosch sliep Alwart zijn roes uit. Hij ontwaakte met den nieuwen dag. Verdwaasd keek hij op. Waar bevond hij zich nu? Maar verschrikt herinnerde hij zich alles. Hij was een arm man hij had zijn goederen verspeeld.

— Ook zijn vrouw en kinderen! kreet hij. Ze moeten slaven worden.

Wanhopig sloeg hij zich voor't gelaat... O, hij had nu zoo'n berouw en schaamte!

In die stemming reisde hij naar de kust. Het was al in den namiddag toen hij de duinen van Vlaanderen bereikte. Zijn kinderen bemerkten hem... Ze kwamen hem

lachend en joelend tegemoet. Het was Alwart of zijn hart brak... Die kinderen behoorden hem niet meer. Hij had ze tot slaven gedoemd.

Glimlachend trad zijn vrouw uit de hut. Ze kwam hem begroeten....

— Sipka! riep Alwart, en 't was als de kreet van een wilddier.

De schipper zonk ter aarde en barstte in tranen uit.

— Alwart, wat scheelt u? vroeg de vrouw verschrikt.

— O, vloek over mij! kermde de ongelukkige.

— Zijt gij ziek... Sta op, leun op mij... Ik zal u bin-
nen leiden en verzorgen....

— O, laat mij maar liggen! Ik ben een slechte man!
Ik heb gespeeld....

Sipka ontstelde hevig. Ze kende den hartstocht der
mannen voor het spel...

— En alles verloren! vervolgde de schipper.

— Uw schip? vroeg Sipka.

— En de kudde ook... en Lere... en...

Alwart verborg het gelaat tegen de aarde... Het overi-
ge durfde hij nog niet zeggen.

— En wat nog? drong de vrouw aan.

— U en de kinderen! riep Alwart op jammerlijken
toon.

Sipka moest steun zoeken tegen een boom.

— Alwart! kreunde ze. Mij en de kinderen!... O, de
kinderen vooral... Moeten die slaven worden? En van
wie?....

— Van Waram, ginder ver in de bosschen...

Sipka barste in tranen uit. Ze deed haar man geen
verwijt, maar ze verzamelde de meisjes en knapen, als
wilde ze hen beveiligen. Maar wat zou dit helpen? die
Waram zou hen toch komen halen met gewapende
mannen.

En nog... Alwart moest zijn woord houden, zijn
schuld voldoen. Dat was een oude, een heilige wet.

Sipka ging met de kinderen in de hut... De kleinen
begrepen haar smart niet. Alwart durfde hen niet te
volgen. Hij sloop naar het strand en lag tegen het duin.
Zijn blik ging over de wijde zee. Daar lag zijn schuit;
hij kon vrouw en kinderen inschepen en met hen naar
het land der witte rotsen varen en vrij blijven.... Dit
plan. Hij zou zijn woord niet breken....

De schipper dacht meer en meer na... En een nieuw
plan rees op. Het was laat toen hij naar zijn hut ging.
De kinderkens sliepen reeds... Sipka zat treurig naast
hen. Maar ze verweet haar echtgenoot niets.

Toen sprak Alwart over zijn voornemen. Morgen
zou hij met Lere de kudde naar Waram drijven en de-
zen voorstellen zelf zijn slaaf te worden in plaats van
zijn vrouw en kinderen.

— Maar laat ons meetrekken... Liever bij u in sla-
vernij, dan hier, zonder u, in vrijheid, sprak Sipka.

— De kinderen zullen vrije lieden worden, hernam
Alwart. Werk hier voor hen... Maak van boomstammen
een vlot en vischt. Bebouw een stukje land... Maar dat
de kinderen vrij blijven! Ik zal boeten voor mijn licht-
zinnigheid.

Den volgenden morgen vertrok Alwart. Het was een treurig afscheid van vrouw en kinderen, van de duinen en de zee.... O, als Waram nu maar den ruil aanvaardt!

Met het vee was het een lange reis en tegen den avond kwam Alwart en Lere bij Waram aan. De slaaf had onder weg weinig gezegd... Hij kende zijn lot.... Och, 't was hem onverschillig, of hij van meester veranderde in dit toch voor hem vreemde land. Alwart had hem verzekerd, dat hij een goeden heer kreeg...

Waram trad Alwart tegemoet.

— Hier ben ik met uw slaaf en de kudde, zei Alwart. Maar ik heb een bede. Neem mij tot uw slaaf en laat mijn onschuldige vrouw en kinderen vrij....

Smekend zank de schipper op de knieën.

Waram was diep getroffen door dit verzoek. Een vrije man die afstand deed van die vrijheid... zoo zou den er niet velen zijn. En Alwart moest vrouw en kinderen wel innig beminnen.

— Sta op, vriend, antwoordde Waram. Ge hebt gespeeld na een vergadering, waarop wij een bondgenootschap sloten. Uw hoofd was verward. En gij wist niet wat gij deedt. Ik heb ook nagedacht. En wil niets van het uwe. Keer morgen naar uw huis terug met uw kudde en uw slaaf. En ge zijt me niets schuldig! We blijven trouwe vrienden, en komt de vijand, dan verdedigen we samen ons land.

Dat had Alwart niet durven hopen. Hij vond geen woorden genoeg, om Waram te bedanken.

Dan richtte hij zich tot Lere en sprak:

— Ik heb nu grootmoediglijk geleerd. Gij zult ook naar uw land en uw volk terug keeren. Ge zijt vrij!

Welk een vreugde in de visschershut, toen den volgenden avond Alwart met dat heerlijk nieuws terug keerde! En later bracht den schipper Lere zelf naar diens land.... Maar spelen deed hij nooit meer.

Dit is een verhaal uit den tijd der oude Belgen. En nu twee duizend jaar later zijn er nog landgenooten, die zich door 't spel in 't ongeluk storten! Menigeen verdoet alles, zijn geluk en dat van zijn gezin!

FIERHEID.

't Was het jaar 1351. De graaf van Vlaanderen, Lodewijk van Male, reisde voor zekere onderhandelingen naar Parijs. Eenige Vlaamsche burgers vergezelden hem en kwamen met den graaf in het paleis van den koning aan.

Er waren in dien tijd aanzienlijke Vlaamsche burgers, ontwikkeld en beschaafd, en dikwijls rijker dan de edelen. Ze hadden rechten en gezag.

Maar in Frankrijk werden de burgers nog weinig geteld. En de Fransche edelen en hovelingen ergerden zich dan ook geweldig, toen die Vlaamsche kooplieden en wethereen daar in 't paleis verschenen. Ze durfden hen niet buiten jagen, want Frankrijk moest Vlaanderen, dat zeer machtig was, ontzien. En Lodewijk van Male

wist ook wel dat hij met deze onderdanen af te rekenen had.

De Vlaamsche burgers mochten toch gezien worden. Ze waren prachtig gekleed en hadden betere manieren dan menige hoveling. Want de koning had onlangs nog moeten verbieden dat zijn edelen de matrassen en kussens medenamen uit de Parijsche gasthoven, waar ze soms gingen vernachten. Dat wisten de Vlamingen ook wel.

Neen het ging niet de reizigers te verdrijven uit het paleis. Ze waren trouwens gekomen om een woordje mee te spreken over de hangende zaken tusschen Frankrijk en Vlaanderen. Men deed met Gent, Brugge en Leperen maar niet wat men begeerde al was men keizer, koning of graaf.

De hovelingen zouden de Vlamingen dan toch beleedigen. Er waren in de zaal ook veel Fransche edelen en voor deze gasten had men op de zetels zachte kussens gelegd. Doch de Vlamingen moesten op de harde nken zitten. Zij waren immers maar burgers.

De reisgenooten van den graaf wisten echter raad. Ze deden hun prachtige mantels uit, vouwden die op en gebruikten die als kussens. De hovelingen keken al wat op hun neus. Doch ze zouden nog een ander lesje krijgen.

De vergadering was afgelopen en de burgers gingen heen. Ze lieten echter hun mantels liggen.

— Heeren gij vergeet uw mantels riep een der hovelingen.

Maar Simon van Aartrijke zei luid en voor ieder hoorbaar:

— Wij van Vlaanderen zijn niet gewoon onze zittens mede te nemen!

Hij had er bij kunnen voegen «Zooals gij, vermits uw koning het u moest verbieden».

Maar de hovelingen begrepen het wel... Nijdig keken ze de burgers na, die waardig de zaal verlieten.

Ja, dat was echte fierheid.

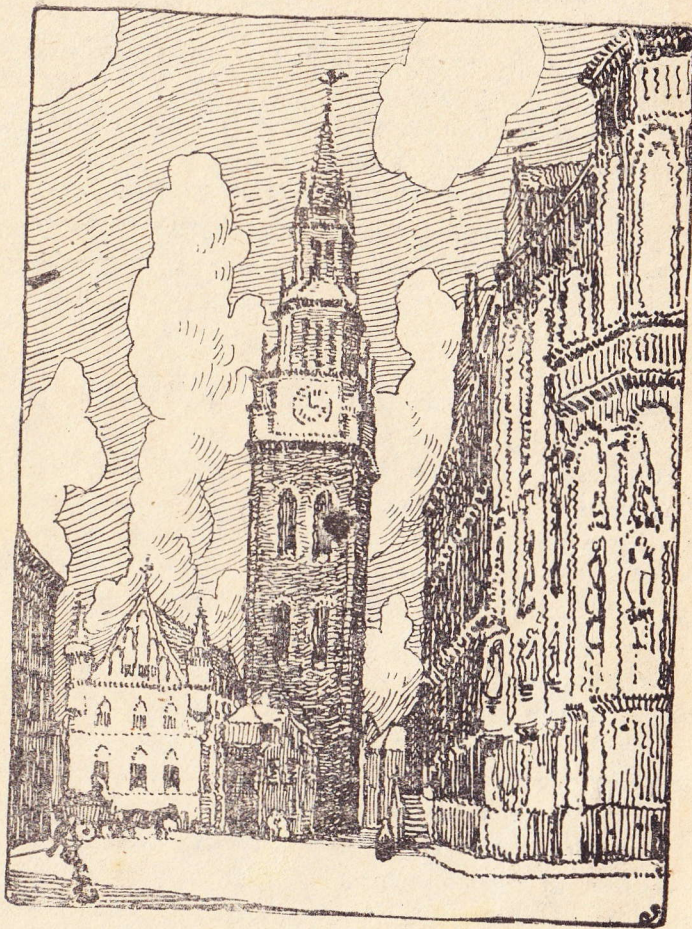
DE MARTELAREN UIT HET WAASLAND

Het was in het jaar 1385.... en een zware tijd voor Vlaanderen. De Fransche koning, Karel VI, liet door zijn legers ons gewest plunderen. Kasteelen en hoeven, gebuchten en dorpen, gingen in de vlammen op. Het was wraak, omdat Gent zich niet aan de Franschen wilde onderwerpen en vrijheid eischte.

De groote klok Roeland in het belfort, had de burgers ten strijde geroepen.

Ook in de omgeving, zooals in Waasland, waren dapperen opgestaan om het recht te verdedigen.

Karel VI vertoefde in zijn kamp te Ertvelde. Hij was woedend, omdat zestien achtereenvolgende Gentenaren, zich daar in den toren hadden verschanst. Ze wilden zich niet overgeven. Ze hadden met de klokken en de balken de trap verspreid. Zoo sloten ze zich zelf op

zonder voedsel of drank. Van den omgang riepen ze tot de Fransen dat ze door hun voorbeeld den strijd der anderen zouden aanmoedigen. Ze waren bereid voor het recht hunner goede stede te sterven.

Gent vroeg alleen vrijheid en waren vrede, een menschelijk bestaan voor ieder, zonder verdrukking.

Men beloofde aan de Gentenaren genade zoo ze zich over gaven. Maar de burgers stelden geen vertrouwen daarin. En zoo ze het leven behielden was het toch om in slavernij te gaan. Vroeger had men zooveel inwoners van Kortrijk, als dienstboden naar Frankrijk gedreven en er hen verkocht...

De Gentenaren verdedigden zich met steenen die ze uit de muren braken.

Karel VI wilde hen toch overwinnen. Hij kon niet dulden dat over zijn kamp de kreten van Gent weerklenken en die muiters, zooals hij de dapperen noemde, zijn leger uitdaagden.

Hij gebod den toren in brand te steken maar het vuur was niet tegen de geweldige steenen bestand.

De Gentenaren lachten om die pogingen.

Toen beval den vorst de muren af te breken. Men moest het belegeringstuig aanvoeren. Dagen en nachten bouwde en rammelde men op het gevaarte. De Gentenaren hadden geen verweermiddelen meer; zij leden ook honger en dorst. En toch hoorde men van boven nog de fiere leuze der hardnekkige gemeente.

Eindelijk was de toren ondermijnd. Hij waggelde.

— Liever dood dan slaaf. Leve Gent! helmde het

van den trans.

De Franschen beschoten nu met zware steenen de nu ontwrichte muren. Het was voor de soldeniers zelf gevaarlijk den toren nog te naderen.

Plots hoorde men een vreeselijk geraas.

Leve Gent: verstonden sommigen boven het gedruisch van neervallende steenen en balken.

Het was de afscheidskreet der onversaagde burgers.

De toren was ingestort. Een dikke wolk van stof verhief zich... De Franschen snelden toe.... Maar geen der Gentenaren kon nog vluchten. Allen lagen dood of tusschen het puin. Zoo stierven ze voor het recht in het kleine Ertvelde, waarvan men zegt, dat de wieg van Jacob van Artevelde stond.

Karel VI was eigenlijk beschaamd over deze overwinning. Wrokkend zat hij gedurende twaalf dagen in zijn tent. Hij kon het niet verdragen dat gewone burgers zulk een geest van vrijheidsmin toonden.

De koning vertoonde zich weer toen soldeniers, die in Waasland geplunderd hadden, een groep gevangenen in de legerplaats brachten. Deze gevangenen behoorden tot de rijkste inwoners van het Waasland. En de soldeniers hoopten wel, dat er voor hen een groot losgeld zou betaald worden. Daarom hadden ze hen gespaard.

Maar de koning wilde van geen genade hooren.

— De Vlamingen moeten weten dat ik hun opstand wreed bedwing! riep Karel VI nijdig uit.

Hij riep den beul en velen der gevangenen werden

dadelijk gedood. O, wat bloed is er in ons land reeds gevloeid in den strijd om vrijheid en recht!

Deze wraak was zoo verschrikkelijk, dat Fransche ridders ervan gruwden. Ze smeekten den koning om de overigen te sparen. Ze knielden zelfs neer om genade te vragen.

— Dat men hen voor mij leide! riep Karel VI.

Er waren er nog vier en twintig en ze behoorden bijna allen tot dezelfde familie.

Fier stonden ze voor den verdrukker van hun land.

— Waarom voert gij strijd tegen ons? vroeg de koning aan hem, die de oudste scheen.

— Omdat wij de rechten van ons volk willen verdedigen, klonk het antwoord. Vlaanderen is een vrij land. Wij hebben onze eigene wetten en keuren.

— Genoeg! tierde de vorst. Beloof mij gehoorzaamheid en help ons de muiters te verslaan, zoo schenk ik u het leven. Ge zijt nu in mijn macht.

Maar de grijsaard keek Karel VI onbevreesd aan en hernam:

— Indien het in 's konings macht is moedige mannen te overwinnen, nooit zal hij toch hun gevoelens kunnen doen veranderen. Wij worden geen verraders van ons eigen volk, dat onder Frans Ackerman, voor zijn heilig recht worstelt.

— Nooit! riepen ook de drie en twintig andere gevangenen als uit één mond.

— Dan zult gij sterven.... en Vlaanderen wordt verwoest en overwonnen! snauwde de vorst hun toe.

Maar de grijsaard sprak toen:

— Indien de koning zelf alle Vlamingen doodde, dan nog zouden hun verdorde beenderen opstaan om hen te bestrijden.

— Haal den beul! schreeuwde de koning woedend.

En de geschiedsschrijver, een monnik der abdij van Sint-Denijs, verhaalt, dat de vier en twintig helden uit Waasland stierven zonder de oogen neer te slaan of zelfs een zucht te doen hooren. Zij knielden onder het zwaard met een helder voorhoofd en den glimlach op de lippen als vrije mannen...

Twee weken later moest Karel VI naar Frankrijk vluchten. Hij had eindelijk begrepen dat zulk een volk zich niet laat knechten.

IN DEN GRAFKELDER VAN EGMONT.

Op de markt te Sottegem staat het standbeeld van Egmont. Daar tegenover in den muur der kerk is een deurtje, waarop men leest: «Grafkelder van Egmont».

De veldwachter opent voor ons dit deurtje. We treden binnen. De veldwachter steekt een eindje kaars aan. Dat verlicht fantastisch den grauwen kelder. Ontroerd zien we toe....

't Was in 't jaar 1568. Ons land verkeerde onder Spaansche heerschappij.

Egmont was te gehecht aan de vrijheden van het volk

der Nederlanden al was hij een der gematigsten om door den Spaanschen koning Filips II, heer van onze landen, gespaard te worden. Alva kwam als landvoogd en bracht het doodsvonnis van eenige edelen mee, Zoo van Egmont en diens vriend Hoorne. Egmont telde toen zes-en-veertig jaar. Hij was toch ongerust. Nooit sliep hij zonder pistolen onder zijn hoofdkussen. Men waarschuwde hem. Een voornaam spanjaard had hem gezegd:

— Zorg spoedig weg te zijn, want men heeft aan 's konings hof veel kwaad van u verteld. Het gezang der vogelen in het bosch is veel aangenamer dan van de vogels in de kooi».

Toch bleef Egmont. Hij was zeer bevriend met Alva's zoon, Fernando. Deze ried hem aan ook te vluchten. Maar het was te laat. In de woning van Alva, waar Egmont met andere edelen genoodigd was tot een bespreking, werd de graaf aangehouden. Men voerde hem daar in een kamer, waarvan de luiken gesloten en de muren met zwart laken bespannen waren.

Veertien dagen vertoefde Egmont hier. Nooit mocht de zon in het vertrek doordringen. 't Eenige licht kwam van eenige geheimzinnige glorende kaarsen.

Ook Hoorne, een ander edelman, was in Alva's woning gevangen genomen en vertoefde er even lang. Elken nacht, om twaalf uur, maakte de waker beide edelen wakker. De krijgsman overtuigde zich er van, dat wel degelijk Egmont en Hoorne de gevangenen waren.

Daarna bracht men Egmont en Hoorne naar Gent. De burgerij te Brussel was zeer verontwaardigd. Een komplot om Alva op te lichten, toen deze zich naar Groenendaal zou begeven, lekte uit.

Voor den vorm werden Egmont en Hoorne vóór de bijzondere rechtbank, den raad der beroerten, door het volk bloedraad genoemd gedaagd.

Op 4 Juni werd Marthinus Rhitovuis, bisschop van Lier bij Alva ontboden. De landvoogd gebood hem Egmont en Hoorne voor den dood voor te bereiden. De bisschop smeekte om het leven der beide edelen, maar het baatte niet.

Even vruchteloos waren de smeekbeden gebleven van Egmonts gade, die zich tot Alva, den Duitschen keizer en Filips II wende en elken avond blootsvoets met haar kinderen de kerken van Brussel bezocht.

Ontroerend was dat laatste samenzijn van Egmont en den bisschop in het broodhuis, waar men de veroordeelden uit Brussel had gebracht. Negen maanden duurde nu de gevangenschap.

Egmont sliep toen de bisschop binnen trad. En de wachter legde den gevangene de hand op den schouder. Egmont ontwaakte. De bisschop was diep bewogen. Hij kon eerst geen woord uitbrengen. Hij reikte den graaf een stuk over. Egmont las nu, dat hij den volgenden dag zou sterven.

— Mag ik niet hopen op genade of uitstel? vroeg de veroordeelde.

En toen dit onkennend werd beantwoord riep Egmont uit:

— Ziedaar waarachtig een wreed en gruwelijk oordeel! Ik geloof niet dat ik zulk een lot verdiend heb door mijn diensten aan Zijne Majesteit. Wat ik deed geschiedde in 's konings belang. En mocht ik soms gedwaald hebben dan nog is deze straf te zwaar. Mijne lieve gezellen en mijne onnoozele kinderkens zullen in ellende achterblijven, want al mijn goederen zijn verbeurd. Wat moet ik doen?

— U ten doode bereiden en niet meer aan de wereld denken, antwoordde de bisschop die zelf weende.

Egmont sprak zijn biecht. De bisschop diende hem de laatste sacramenten toe.

Egmont schreef dan nog een brief aan den koning, waarin hij dezen smeekte zich over zijn gezin en dienaars te ontfermen.

Ook schreef hij nog aan Alva en aan zijn vrouw. De bisschop beloofde de brieven te bezorgen. De graaf toonde zelf den kraag van zijn wambuis en zijn hemd los en bracht het overige van den nacht in gebeden door.

Ook Hoorne werd op den dood voorbereid.

Den 5en Juni 1568, omringden drie duizend Spaansche soldaten het schavot op Brussels groote markt. Te elf uur had de terechtstelling plaats. Egmont had verzocht het eerst te mogen sterven, om het lijk van Hoorne niet te moeten zien, want hij voelde zelfverwijt, zijn vriend overgehaald te hebben van Weert in Limburg naar Brussel terug te keeren. Men had Egmont de handen op den rug willen binden. De graaf verzette zich

bevig tegen dit plan. Hij toonde zijn los getornd wanibus als een bewijs, dat hij de waarheid reeds flink onder de oogen had gestaard. De vernedering bleef hem toen bespaard en met vasten tred stapte Egmont naast den bisschop naar het schavot. Hij las den een en vijftigsten psalm: «Zijt mij genadig, o God, naar uwe goedertierenheid! Delg mijne overtreding uit, naar de grootheid uwer barmhartigheid... Tegen U, U alleen heb ik gezondigd».

Op het schavot wandelde hij eenige malen heen en weer.

— Hoe betreur ik het, dat het mij niet toegelaten is met het zwaard in de vuist voor mijn land en koning te sterven! sprak hij op bitteren toon.

En aan den hoofdman Romero vroeg hij:

— Is het vonnis dan onverbiddeijk? Mag ik op geen genade hopen?

De officier schudde ontkennend. Egmont knarste de tanden. Dan beheerschte hij zich, deed mantel en tabbaart af, knielde op een kussen en zoende het kruisbeeld dat de bisschop hem voorhield. Daarna ontving de veroordeelde den zegen.... Weer stond hij op, staarde naar het volk knielde opnieuw trok een muts over de oogen en sprak: «Heer in uwe handen beveel ik mijn geest».

Snel verscheen Spelle, de verachtelijke scherprechter, die later aan den galg werd opgehangen. Het zwaard rees en daalde... Egmont hoofd dat daarnu tusschen het gebeente ligt viel.

Dan verscheen Hoorne Hij knielde neer en bad de

zelfde woorden als Egmont. Ook zijn bloed gudste over het schavot.

De hoofden werden twee uren op palen ten toon gesteld. De menigte verbrak de barrikade van soldaten en doopte zak- en halsdoeken in het bloed der martelaren.

Men voerde Egmont's lijk eerst naar de Sint-Goedelekerk, dan naar het klooster Sint Clara, waar het gebalsemd werd. Vervolgens bracht men het naar Sottegem.

Geknield bij de brug van haar kasteel, wachtte Sabina van Beieren haar gemaal af.

Aan het einde van het dorp staat een oud gelouwe: het is het overblijfsel van Egmont's kasteel. We gaan er heen... Hier dus ontving de edele gravin, het lijk van haar gemaal.... Hier kwamen de burgers in 1568 eerbiedig den doode groeten.

De weduwe bleef achter met drie zonen en acht dochters. De kerk van Sottegem was oorspronkelijk de kapel van 't kasteel, en ze werd door Egmont's milddadigheid aanmerkelijk vergroot. Langen tijd bleef na de 16^e eeuw Egmont's graf onbekend. In 1804 bij een herstelling der kerk ontdekte men den kelder.

In dat jaar 1568 zat de heer van Montigny, de broeder van Hoorne, gevangen op een hoogen toren van het kasteel te Segovia, in Spanje. Daar kwamen dikwijls pelgrims voorbij, ook Vlamingen, die ter bedevaart gingen naar Sint Job van Gallicië. Om brood te krijgen onderwege zongen ze psalmen en liederen in hun moedertaal.

Zekeren dag hoorde de heer van Montigny van uit zijn toren, alzoo ook zijn eigen taal. Er waren bij het slot Vlaamsche pelgrims en ze hieven een lied aan, dat de Spanjaarden niet konden verstaan. Maar Montigny luisterde verschrikt toe. Het was een treurzang dat den dood van Egmont en Hoorne verhaalde. En zoo vernam hij dat zijn broeder te Brussel was omgebracht. Familieleiden hadden deze bedevaartgangers uit gestuurd om alzoo aan Montigny het treurig nieuws te laten weten.

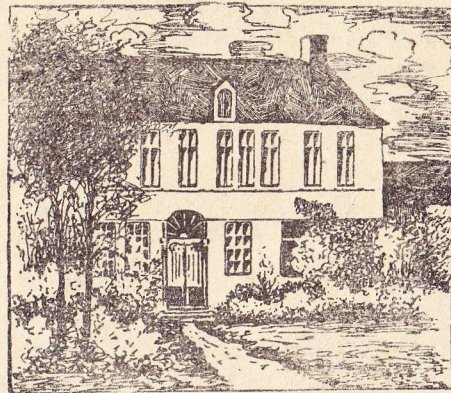
Deze edelman was naar Spanje gereisd, om den koning verzachting der strenge maatregelen in onze gewesten af te smeeken. Maar om die zachtmoedigheid en naastenliefde werd hij gekerkerd.

Montigny begreep wel dat zijn leven in gevaar was. Hij bedacht middelen om uit den toren te ontsnappen. Hij werd door acht Spanjaarden bewaakt en kon een dezer omkoopen. De Soldaat sprak met den Vlaamschen kok die het brood voor Montigny bakte. In zoo'n brood verborg men vijlen, waarmee de gevangene de tralies zou kunnen verbreken. Ook smokkelde de soldaat een koffertje binnen de cel, waarin een touwladder zat. Als de tralies door gevijld waren, kon Montigny langs de ladder ontsnappen. Men nam de laatste maatregelen. De paarden voor de ontvluchting waren reeds besteld. Op een briefje schreef men nog enkele inlichtingen voor Montigny. Het papier werd in het brood verborgen.

De hoofdman der wacht had misschien achterdocht gekregen, want hij onderzocht dit brood, vond het briefje, ontdekte het plan. Montigny moest nu wel alle hoop

opgeven. De kok en de soldaat, benevens eenige dienaren die Montigny vergezeld hadden naar Spanje, werden aangehouden en met den dood bedreigd. De zuster van den koning sprak ten beste voor hen. De soldaat werd toch opgehangen en de kok kreeg twee honderd geestelijken.

Hij mocht toen met de dienaren naar de Nederlanden weer keeren. Montigny gaf een brief mede aan zijn vrouw en verzocht haar die trouwe lieden jaarlijks eenig geld te schenken. Alva verbood dit en bandte de mannen uit Brussel op straf van de galg.

Egmont's huis.

Hoorne's broeder bleef dus eenzaam in de gevangenis achter. Hij vroeg herhaaldelijk voor een rechtbank gebracht te worden. Hij had immers niets misdaan en vreesde het onderzoek niet. Men voerde hem dan naar het kasteel van Samincas. Daar mengde zijn eigen page.

op bevel, vergif in zijn eten. Montigny kreeg, wat men toen noemde een brandende koorts en stierf. Het was in October 1570.

In Hollandsch Limburg ligt Weert, in het vroegere graafschap Hoorne, dicht bij de Belgische gemeente Hamont. Het moet een oude plaats zijn. Eertijds waren de graven van **Hoorne hier de meesters** De stad was toen een vesting met vijf poorten. In 1816 heeft men de vestingswerken veranderd in wandelwegen. De graven van Hoorne hadden het recht geld te slaan en deden dat in de Munt.

In de Sint-Maartenskerk van Weert, ligt voor het groot altaar, Filips van Montmorency, graaf van Hoorne, dezelfde die op Alva's bevel onthoofd werd, begraven. Na de terechtstelling werd het lichaam met het hoofd naar Weert gebracht. Maar ook hier werd het graf vergeten, tot men in 1839 nasporingen deed en het ontdekte. Het geraamte was ongeschonden. De schedel lag op de borst. Erbij stond een urn, met een deksel, waarop men las: «Heer en grave van Hoorne... 26 Juni 1568». Het deksel werd in tegenwoordigheid van eenige aanzienlijke inwoners der stad doorgezaagd. De urn bevatte het hart van den graaf, nog ongeschonden, in gedaante en kleur, maar bij aanraking viel het in stof. De urn werd weer gesloten en gesoldeerd. Men stuurde van dit alles een verslag naar de gemeente, een naar den bisschop en bewaarde een voor het archief der kerk. Op 9 Juli 1841 plaatste men plechtig een zerksteen op het graf, door giften van den koning, de kerkmeesters en

het stedelijk bestuur. De zerk werd uit zwart marmer vervaardigd door den beeldhouwer Adolf Balat, van Namen. In het latijn staat er dit opschrift op: «Hier ligt Filips van Montmorency, beroemde graaf van Hoorne, Weert, Altena, Nijvel, Cortessem, Bockholt en Breugel, erfvoogd van het land van Thorn. Ridder van het Gulden Vlies, Zeevoogd, enz. enz. enz. den 5en Juni 1568 te Brussel, op bevel van den hertog van Alva onthoofd; herwaarts overgebracht en begraven den 23en Juni van het zelfde jaar».

ZELF IS HET BESTE KRUID.

Een kwartel had zijn nest in een korenveld gemaakt: de hooge en dicht bij elkander staande halmen beschutten het tegen wind en vijanden.

Het koren werd rijp.

De kwartel vreesde met zijn jongen in het nest door de maaiers overvallen te zullen worden.

Daarom toen hij op zekeren ochtend zou uitvliegen, om mondkost op te doen, zeide hij tegen zijn jongen: «Kinderen, het koren is rijp en spoedig zullen de menschen komen om het te maaien. Let, terwijl ik weg ben, goed op of de eigenaar van het veld ook komt en luister naar hetgeen hij zegt».

Nauwelijks was de kwartel heengegaan, of daar verscheen de boer met zijn knecht. «Dat koren is rijp en dient spoedig afgesneden te worden», sprak hij tot dezen. «Ga onmiddellijk onze naaste geburen opzoeken en vraag hun of ze morgenochtend met hun sikkels willen komen om ons te helpen snijden».

Met poppend hart brachten de jongen aan de oude, bij zijn terugkomst, het gehoorde over. Ze drongen er op aan het nest terstond te verlaten. «Maak u maar niet zoo ongerust», zei de kwartel, als de eigenaar dat zegt. «Morgen zal hij opnieuw komen; onthoud dan weer, wat hij zeggen zal».

Wie er den volgenden morgen verscheen — wel de landman en zijn knecht, maar geen van de gevraagden. «onze buren laten ons in den steek», sprak de boer: «ga terstond naar mijn familie: mijn oom, mijn neef en mijn schoonbroeder, en vraag hun met ons te maaien».

De onervaren vogels deelden dit den oude, zoodra zij thuis kwam, als een bedroevende tijding mede. Ze wilden nu weer dadelijk vertrekken. Maar de oude lachte en zeide: «Geen zorgen vóór den tijd; ons nest zal nog niet gestoord worden, en vooreerst behoeven we nog niet heen te gaan. Hoort slechts toe wat de eigenaar morgen zeggen zal».

Den volgenden dag kwamen landman en knecht weder op het korenveld, maar de eerste zag te vergeefs naar zijn bloedverwanten uit. «Een dwaas is hij, die vast op de hulp van anderen rekt» riep hij uit. «Wij snijden zelf het koren af».

Dat alles vernam de kwartel van zijn kinderen. «Ja, morgen slaan wij beiden de hand aan het werk en liefjes», sprak hij, «nu is het tijd te verhuizen, want nu wordt het koren morgen zeker afgesneden».

(Naar J. Wyma)

EINDE.